

SERRA

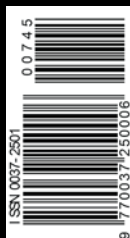
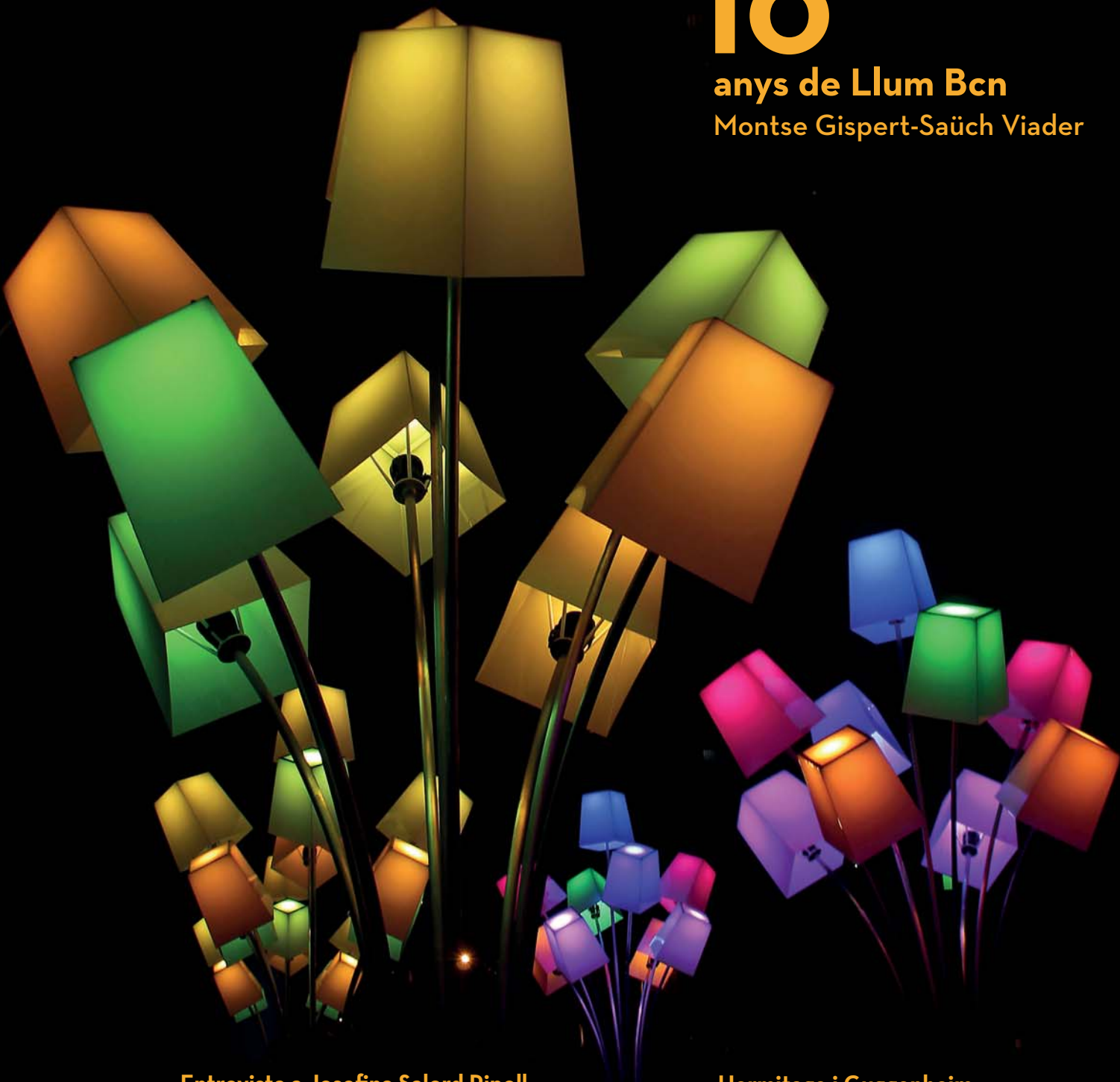
D'OR

745 GNER 2022 • 6,25 €

10

anys de Llum Bcn

Montse Gispert-Sauch Viader

Entrevista a Josefina Salord Ripoll

David Pagès i Cassú

2022: efemèrides, aniversaris i commemoracions

Joan Josep Isern

Record de Santiago Riera i Tuèbols

Xavier Duran i Escriba

Hermitage i Guggenheim

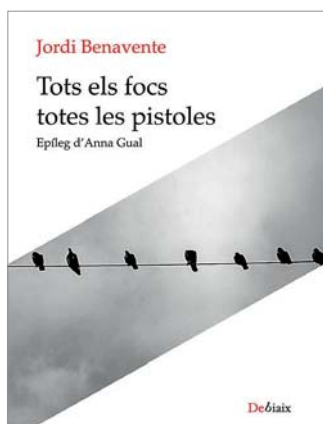
Lluís Permanyer

Lluís-Josep Comeron, cineasta artesà

Joan Millaret Valls

Pilar Aymerich. L'empatia revolucionària

Margot Mur

escriu com respira; alenades breus, com les que fa un addicte a caminar, entre llibres, entre boscos, entre ciutats. Les proses ens colpegen amb suavitat fins que comencem a gratar i establim raons i sospites. De vegades, les proses tan sols són frases encapçalades per la fórmula «Va deixar escrit». Com per exemple: «Busco mots per lligar-los a la pàgina, necessito les seves ales.» O també: «Recorda-ho bé, un dia algú t'abraçarà molt fort. L'ànima són aquests ossos que busquen consol.»

Hi podem trobar petits contes, històries quotidianes i d'infantesa, gairebé acudits que no pretenen treure'ns un somriure, sinó una reflexió. Al final ens fa somriure la seva saviesa a l'hora de pensar-nos i pensar-se, la capacitat de reflectir en tan poc espai tota una emoció que podria transmetre'ns el sentit de la vida.

Al llibre es nota el mestratge de Roberto Bolaño, però també la perícia de la literatura sud-americana per aixecar el fragment de la seva condició marginal, per destriar-lo entre la prosa extensa i donar-li un espai en solitari que ens il·lumini. Jordi Benavente transita pel fil més tallant de la literatura, però és ell qui ha triat la pedra d'esmlar i el plaer dels seus lectors i lectores pot ser molt alt. Sí, és un llibre breu, però d'aquells als quals sempre tornem, dels que romanen ben a prop de la tauleta de nit. Un llibre que esdevé meravellósament necessari. No us el perdeu.

Panorama de la literatura religiosa del 2021

per Francesc Torralba

Petites grans obres

La col·lecció de sants i santes de l'editorial CPL és un exemple de constància, de tenacitat i de rigor. Són més de dues-cents vuitanta petites obres que recullen les biografies de sants i santes d'arreu del món i de diferents períodes de la història. A poc a poc, s'ha anat convertint en una col·lecció de referència, llegida i seguida per moltes persones.

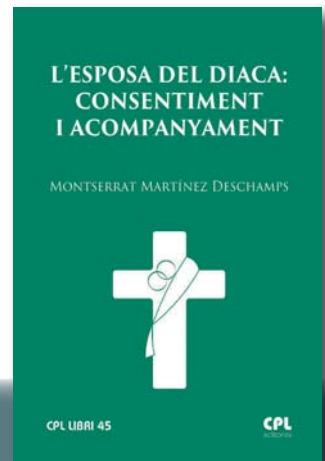
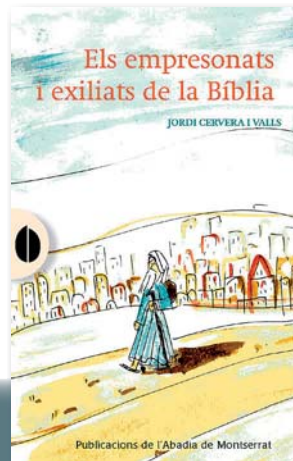
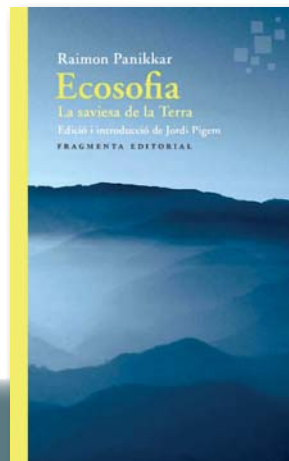
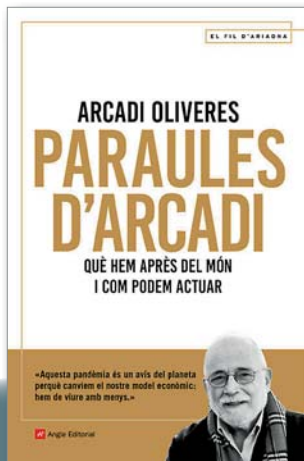
Cada obra, per naturalesa breu i concisa, és com una petita finestra que ens permet endinsar-nos en la vida d'un referent. A través del seu testimoni, el lector se sent estimulat a repensar la seva pròpia vida i a mesurar-la a la llum de la fe. D'aquest any, destaquem la publicació de dues obres, la de Pablo Sierra titulada *Sant Eugeni. El bisbe poeta* (27 p.) i la de Josep Lligadas, reconegut teòleg i escriptor, que ens presenta *Ermengol d'Urgell. El bisbe constructor* (20 p.).

Una petita gran obra que també s'ha publicat enguany és *Paraules d'Arcadi. Què hem après del món i*

com podem actuar, publicat per Angle Editorial, que recull pensaments del professor i activista Arcadi Oliveres, traspasat aquest 2021. Ens diu que «aquesta pandèmia és un avís del planeta perquè canviem el nostre model econòmic» i ens exhorta a viure amb menys, a ser més austers, a combatre la lògica consumista que caracteritza el capitalisme globalitzat. Sostingut en la seva fe cristiana, Arcadi Oliveres parla clar i català, sense embuts, com sempre ha fet, mostrant la seva visió de com transformar aquesta societat que hem rebut. Segons el seu criteri, hem construït un món de relacions internacionals complexes, amb un sistema capitalista que perpetua les desigualtats controlat per governants i poders fàctics que actuen sense frens, en un planeta que està dient prou.

Fent memòria de les seves lluites i de la seva vida, l'economista altermundista i referent dels moviments socials Arcadi Oliveres repassa en aquest llibre els conceptes que

han guiat el seu posicionament: democràcia, refugiats i migracions, capitalisme, canvi climàtic, antiarmamentisme, cultura de la pau. És un llibre amarat d'esperança. Per a Arcadi Oliveres, estem obligats a l'esperança, perquè l'esperança és l'únic motor per a l'acció. Cal felicitar, a la vegada, l'acurada edició i el pròleg de Mar Valldeoriola.

La publicació d'*Ecosofia* de Raimon Panikkar per Fragmenta és una bona notícia d'aquest any. L'obra, editada i introduïda per Jordi Pigem, autor d'una excel·lent tesi doctoral sobre el pensament de Raimon Panikkar, explora una filosofia que és essencial per a la supervivència del planeta: l'ecosofia.

Tal com diu el pensador de Tavertet, la Terra no es pot concebre com una simple subministradora de matèries primeres per a la humanitat. És molt més que això, és el nostre cos extern, el nostre espai vital, la nostra llar. El papa Francesc diria la nostra casa comuna. Un dels reptes més grans del segle XXI és aprendre a integrar-nos dins la biosfera i aquest és, justament, l'objectiu de l'ecosofia.

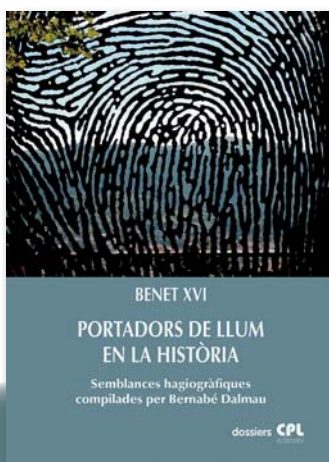
No n'hi ha prou d'estudiar la terra com un objecte científic, amb les eines de l'ecologia i de les ciències naturals. Cal afrontar-la des d'una visió complementària. Fa prop de mig segle, tres grans pensadors,

procedents de mons filosòfics ben diferents, van arribar a la mateixa conclusió: ens cal ecologia, sí, però encara més ens cal, a més a més, una ecosofia. Raimon Panikkar, molt abans de l'amenaça del canvi climàtic, va ser un dels pioners a desenvolupar aquesta intuïció. Per això, aquest llibre arriba en un moment molt oportú.

Jordi Cervera ha publicat un llibre molt pertinent, *Els empresonats i exiliats de la Bíblia*, a Publicacions de l'Abadia de Montserrat. L'autor, biblista i professor de la Facultat de Teologia de Catalunya, analitza l'imperatiu d'acollir els exiliats i d'atendre els empresonats tal com es presenta en el text bíblic. Aquests dos col·lectius vulnerables i molt sovint invisibles als ulls de la societat actual prenen un gran valor en l'ètica que emana de l'Evangelí. Visitar els presos és una de les set obres de misericòrdia i hostatjar els exiliats i els immigrants és una exigència que deriva de l'Antic Testament i que, després, reprèn sant Pau. No existeixen criatures insignificants als ulls de Jesús. Aquest és el principal missatge que no podem oblidar i que l'autor, amb encert, emfatitza en aquest petit llibre (96 p.).

Montserrat Martínez ha publicat un text molt original. Té com a títol *L'esposa del diaca: consentiment i acompanyament* i és editat pel Centre de Pastoral Litúrgica (123 p.). Aquesta monografia, prologada pel cardenal Joan Josep Omella, és un text molt ben escrit per part d'una autora que viu l'experiència de ser l'esposa d'un diaca permanent de l'Església de Barcelona. Està dividit en tres parts i acompanyat d'un extens annex. Com diu l'autora, l'esposa del diaca dona el seu consentiment, absolutament necessari, perquè el seu marit sigui ordenat i l'acompanya amb fidelitat en el seu camí cap a l'ordenació diaconal i en el seu ministeri. El text ajudarà a comprendre un servei a l'Església que molt sovint és desconegut i ignorat, però que juga un paper clau en la vida de moltes comunitats cristianes.

Durant el temps de pandèmia, Xavier Moll ha publicat *A Déu, ningú no l'ha vist mai (Joan 1,18)* de la mà del Centre de Pastoral Litúrgica. Es tracta d'un llibre relativament breu (136 p.), molt ben escrit i documentat, en el qual explora la naturalesa del Déu cristià a partir del conegut versicle de l'Evangelí segons sant Joan. L'autor expressa la intencionalitat de l'assaig de manera molt clara: «La intenció d'aquest escrit no és certament combatre l'agnosticisme, sinó fer veure que si el nostre món funciona bé sense Déu, això pot amagar aquella alternativa rebutjada de l'home

imatge de Déu i en diàleg amb ell, i canviar el sentit de tot allò que fem» (p. 13). És un llibre escrit per un bibliista que dialoga amb la sensibilitat contemporània sense cap complex d'inferioritat. El volum acaba amb tres interrogants de profunditat que val la pena recollir: «Si és el Senyor que truca a fora, no serà saludable que aquesta mateixa trucada agafi l'Església en la sorpresa de descobrir que això mateix ja vol dir que no tenia el Senyor a dins? No podria ser això una sorpresa molt semblant a la que van rebre els deixebles de Jesús, quan en la resurrecció van entendre bé el sentit de la creu? I encara una altra pregunta més agosarada: I si la trucada vol dir que no el tenia a dins, és que per ventura no el trobava a faltar?» (p. 129).

Bernabé Dalmau, monjo de Montserrat, ha compilat les semblances hagiogràfiques de Benet XVI en un sol llibre que té com a títol: *Portadors de llum en la història*, editat també pel Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona. Com diu l'autor a la introducció, en els escrits de Benet XVI «es nota la finor intel·lectual, la profunditat d'un pensament» (p. 13) que també en aquestes semblances de sants i santes queda ben reflectit. Es tracta d'un llibre gruixut (318 p.) que està organitzat seguint l'any natural, de gener a desembre. En

cada capítol es fa una presentació corresponent del sant en el dia de la seva onomàstica, però no una presentació de manual, sinó ressaltant alguns aspectes nuclears del seu pensament, de la seva vida o de la seva espiritualitat. M'ha complagut especialment la semblança hagiogràfica de Maximilià Kolbe i d'Edith Stein. Al final, hi ha un epíleg breu i un índex onomàstic. Respecte als sants, es pot llegir en aquest epíleg: «Els sants són els veritables portadors de llum en la història, perquè són homes i dones de fe, esperança i amor» (p. 311).

Joan Ordi ha publicat una petita obra a Publicacions de l'Abadia de Montserrat, dins la col·lecció «L'Espiga», *Meditació del Parenostre* (64 p.). Joan Ordi és doctor en filosofia i llicenciat en teologia, professor de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Vic i de Lleida. Ha publicat diferents llibres i articles de filosofia i teologia. Li interessa com raonar la fe cristiana en el nostre món. Aquest llibre ens acosta al sentit tant de l'estructura com del contingut del Parenostre. La invocació inicial al Pare del cel crea el clima adient per adreçar-li sis peticions, organitzades una darrere l'altra segons la lògica del Regne de Déu que Jesús anunciava. Amb elles se sintetitza l'essencial de la vida cristiana. Joan

Ordi, excel·lent conegedor de Ludwig Wittgenstein, ens ofereix una lectura meditativa de la pregària central del cristianisme. Aquest text pot ajudar-nos a viure millor la connexió íntima que hi ha entre fe, pregària i humanització del món.

Encara que rarament en aquest panorama fem referència a la narrativa, val la pena fer-se eco de la novel·la de Laila Karrouch El Jilali, *Que Al·là em perdoni*, publicada per Edicions 62. Narra una història d'amor impossible entre una musulmana i un jove ateu, que els durà al límit de les seves creences. La Samira és una noia musulmana que arriba a Catalunya quan és petita. El seu pare, un home profundament creient, de ment oberta, la vol allunyar de tradicions massa rígides per a les dones del Marroc. La Samira s'ha fet gran, viu la seva fe de manera intensa i íntima i és una noia alegre i estudiosa que comença el primer any de carrera.

El que ella no s'imaginava és que coneixeria en Jordi i la seva vida faria un tomb. En Jordi és un noi fantàstic que s'enamora d'ella, però els límits entre religions es posen en relleu: per a la Samira és impossible estar amb un ateu sense ferir la seva família. Tem ser repudiada i no poder mantenir el contacte amb els seus. Per a l'entorn d'en Jordi és impensable que estigui amb una noia que

porta un mocador al cap. Tots dos hauran d'afrontar la realitat dels seus sentiments i prendre decisions que seran irreversibles.

Laila Karrouch posa sobre la taula el tema de l'amor entre una persona musulmana i una d'atea. El fil narratiu ens invita a pensar si les creences són obstacles a la vivència de l'amor o poden ser sublimades per la força de l'amor.

Estudis de fons

L'assaig de Josep Maria Ràfols *La increíble història del bisbe Irurita* (351 p.), publicat per Base, mereix un lloc especial en el panorama de literatura religiosa d'aquest any. Es tracta d'un estudi rigorós, analític i molt documentat sobre la vida i la mort del bisbe Manuel Irurita, un tema treballat per diversos historiadors de l'Església de Barcelona, entre els quals Josep Martí Bonet, citat al llarg de l'estudi. Aquest assaig és el resultat de més de quatre anys de recerca sobre qui fou bisbe de Barcelona durant la Guerra Civil. El llibre, que no deixarà indiferent ningú per la seva riquesa documental, aporta informació sobre el destí final del prelat, tema que ha estat obert durant molts decennis.

Respecte al bisbe Irurita, escriu Josep Maria Ràfols: «El bisbe navarrès havia estat promogut a la seu de Barcelona seguint els desitjos del dictador Primo de Rivera de crear un mur de contenció al catalanisme creixent que s'havia instal·lat entre el clergat català, col·lectiu al qual el dictador considerava el principal responsable de l'augment del sentiment nacionalista» (p. 317). L'assaig que presentem està molt ben escrit i l'autor, reconegut amb diversos premis, en fa una narració que, sense perdre el rigor històric, introdueix el lector en una història realment increïble. Els historiadors de l'Església de Barcelona podran valorar molt millor que un servidor si la qüestió del destí final del bisbe Irurita resta ja totalment esclarida amb aquest estudi.

En els darrers anys l'interès per l'obra de Simone Weil (1909-1943) ha anat *in crescendo*. Al nostre país comptem amb un bon nombre d'especialistes i estudiosos, com Josep Otón o Carmen Revilla, entre d'altres, que ens han deixat textos i monografies molt detallades sobre la filosofia fragmentària i intuïtiva de la filòsofa francesa. Fragmenta ha publicat una de les seves obres mestres, *La gravetat i la gràcia*, traduïda i presen-

tada per Pau Matheu. Disposàvem d'una traducció en castellà a Trotta, però encara no hi ha una versió catalana d'aquest assaig tan original i dens de Simone Weil que aprofundeix en dues nocions clau del pensament weilià: la gravetat i la gràcia. Es pregunta com escapem d'això que, en nosaltres, s'assembla a la gravetat. Segons ella, únicament per la gràcia.

La gravetat és la llei de la creació, mentre que el treball de la gràcia consisteix a *descreear-nos*. Se'ns obre, amb la lectura d'aquesta obra, un itinerari de llum per a l'esperit i d'aliment per a l'ànima que s'inicia a través de la incisió en una batzegada espiritual que escapa dels límits dogmàtics i s'enfronta a una realitat dolorosa.

Aquest assaig és una tria de fragments procedents dels quaderns manuscrits de Simone Weil. La seva publicació l'any 1947 va provocar una autèntica commoció en la intel·lectualitat europea i constitueix encara avui per a moltes persones la via d'entrada al pensament ric, fecund i paradoxal de la filòsofa francesa. L'obra és un profund convit a conèixer la veritat espiritual d'una filòsofa que va viure la seva vida en clau profètica i mística, esclava de la gravetat i alliberada per la gràcia.